

WIADOMOŚCI LITERACKIE.

WARSZAWA.

Grudzień 1866 r.—Ruch księgarski jakkolwiek pozornie się ożywił, nie usuwa dawnęj stagnacyi. Żaden z wydawców dawnych nie ośmiela się występować z większymi nakładami, oprócz księgarni Gebethnera i Wolffa, która po Sennewalda kosztownej edycyi *Kartek z podróży J. I. Kraszewskiego*, wydała dzieło wysokiej wartości p. n. „*Dra Fryderyka Schöedlera: Księga przyrody, obejmująca treściwy wykład fizyki, astronomii, chemii, mineralogii, geologii, botaniki i zoologii dla użytku młodzieży i miłośników nauk przyrodzonych.*” Przekład z ostatniego wydania niemieckiego, pomnożony dodatkami zastosowanemi do kraju polskiego. W dwóch tomach, z 976 drzeworytami w tekście, z mapą nieba, mapą księżyca i tablicą geognostyczną kolorowaną. Wydawcy do tłumaczenia i zastosowania do kraju użyli uczonych naszych zaszczytnie z prac swoich znanych, jak: dr. F. Berdau, dr. A. Ciszewskiego, prof. F. Wermińskiego, i A. Waleckiego kustosa gabinetów w szkole głównej warszawskiej. Oprócz tego dzieła też księgarnia wydała dwa dziełka dla dziatwy naszej napisane przez Jana Chęcińskiego: *Opowiadania historyczne zebrane dla młodych czytelników* (z 10 drzeworytami) i zbiór bajeczek i powieści pięknym wierszem opowiedzianych i illustrowanych p. n. *Dzień grzecznego Władzia*. O tych pracach J. Chęcińskiego w dziale kroniki literackiej obszerniejsze podamy sprawozdanie, jako o książkach wielce użytecznych w tej gałęzi literatury naszej.

— Professor szkoły głównej dr. filozofii F. H. Lewestam rozpoczął seryę nową odczytów swoich: „o literaturze europejskiej XIX stulecia.” W b. m. przystąpił do literatury polskiej i obrazu czasów Stanisława Augusta. W r. b. okres Stanisławowski kończy. W ogóle zapowiedzianych jest odczytów XX: dziewięć już było mianych, pozostaje 11 na rok 1867.

— Druk tomu XXV Encyklopedyi powszechnej już się rozpoczął. W nim idzie dalej litera *T* i pójdą następne. Tom XXVI ma zamknąć całość wydawnictwa, którego pierwszy zeszyt wyszedł w dniu 1 października 1859 r.

— Lucyan Siemierski przełożył kilkanaście pieśni Horacyusza. Tłumaczenie to podamy wkrótce w jednych z następnych zeszytów naszego pisma.

— Nakładem S. Orgelbranda wyszedł tom IV *komedyi oryginalnych Stanisława Bogusławskiego*: obejmujący komedję w pięciu aktach wierszem: „*Żłoty młodzieniec*” i monodram wierszem: „*Blagier.*” Tom ten składa się z dwóch części: pierwszy nakła-

dem tegoż wydawcy wyszedł w r. 1860 i obejmuje komedye w 3 aktach wierszem p. n. „*Tak się dzieje, czyli życie nad stan.*”

— Nakładem Alexandra Lewińskiego księgarza wyszły dwa zeszyty *Historji literatury powszechnej* przez F. H. Lewestama dra filozofii, professora zwyczajnego szkoły głównej warszawskiej. Zeszyt XVII zamyka tom trzeci tego dzieła i obejmuje dokonanie o literaturze duńskiej, dalej obraz literatury szwedzkiej. Księga VI ma nadpis *Fińszczyzna*: mieści wiadomości o narodowości, religii, języku i literaturze Fińczyków: Węgrzy. Dodatek do części trzeciej: *Nowo-Grecy* i obraz ich literatury. Zeszyt XVIII rozpoczyna tom IV i ostatni tej historji literatury powszechnej. Zaczyna się rozdział pierwszy od Słowiańszczyzny. Od rozdziału 2go rozpoczyna autor historję literatury polskiej, i przechodzi ją do czasów Kazimierza Jagiellończyka.

— Żadna ze znakomitych a długo nieznanych postaci naszej przeszłości nie zyskała tyle w naszych czasach rozgłosu co słynny rzeźbiarz Wit Stwos, którego pierwszy, z pomroki dawnych wieków wydobył nestor archeologów naszych Ambroży Grabowski. Wincentemu Polowi postać ta dała watek do poematu, jednemu z najpierwszych naszych malarzy Janowi Matejce, treść do przepysznego obrazu. Sędziwemu Grabowskiemu zawdzięczamy Stwosa, którego szczegóły biograficzne wyjaśniły się przez późniejszych po nim badaczy. Edward Rastawiecki z umyślnie przedsięwziętej podróży do Norymbergii przywiózł autografy wielkiego rzeźbiarza, które zachowuje w szacownych swoich zbiorach.

— W Wilnie otwartą została księgarnia Józefa Zawadzkiego. Wiadomość o tém podały nasze pisma codzienne. Firma to dawna i zasłużona przeszło od pół wieku. Nakłady jej obejmują najznakomitsze dzieła literatury naszej.

— Student uniwersytetu kijowskiego *Czarnecki*, otrzymał w nagrodę od fakultetu prawnego złoty medal za napisanie rozprawy p. n. *Historja Statutu Wislickiego*.

— Maksymilian Glücksberg wytłumaczył z niemieckiego dramat w pięciu aktach Gustawa Freytaga p. n. *Herabia Waldemar*. Wysokiej wartości ten utwór odznacza się starannym przekładem. Praca ta drukiem ogłoszoną zostaje w Kłosach, zasługuje bowiem na to tak treścią, jak wysoką przewodniczącą myślą: tłumaczenie zaleca się jednym i czystym językiem.

— Wkrótce wyjdą w oddzielnj książce *Studya* Felicyana Faleńskiego nad *Trenami* Jana Kochanowskiego, które pomieściliśmy w pierwszym tomie naszego pisma z r. 1866. Wydanie to jest powiększone dołączonymi *Trenami* w całym tekście wraz z krytycznemi przypiskami. Autor obecnie zamierza przystąpić do studyów nad *Fraszками* tegoż poety, których wyjaśnienie i krytyczne przygotowanie textu, zajmie lat kilka mozolnej pracy.

— *Od redakcyi Pamiętnika Naukowego artystycznego i literackiego, czasopisma miesięcznego*, — Z powodu zupełnej zmiany reda-

kevi i głównych współpracowników *Pamiętnika Naukowego*, nowa redakcyja tegoż uważa za rzecz niezbędną, poprzedzić kilku słowy, rozpoczęcie swego wydawnictwa. Przewodnią ideą dawnego Pamiętnika była—nauka. I my zatrzymujemy to godło. Wiinniśmy jednakże wytłumaczyć się pokrótce, jak nowa Redakcyja pojmuwać będzie naukową stronę swego organu. Zadaniem naszym będzie: starać się zogniskować w Pamiętniku wszystkie ile możności gałęzie wiedzy i nauki, i to ze stanowiska *bieżących* potrzeb naszych. Nie chodzi tu wyłącznie o nauki ścisłe, lecz o naukę jako drogę i środek zapoznania czytelników z najznakomitszemi i najpopularniejszymi zarazem zdobyczami umysłowego i materyjalnego ruchu tak w kraju jak i za granicą. Filozofię, prawo, historię, literaturę, sztuki piękne, nauki ścisłe, tudzież handel, przemysł i wynalazki, wszystko to przerabiać będzie Pamiętnik na pokarm prawdziwie pożyteczny. Treść Pamiętnika składać będą: 1. Oryginalne rozprawy z filozofii, historii, prawa, ekonomii, literatury i sztuk pięknych; oraz, rozprawy z wyborowych dzieł i pism zagranicznych. 2. Belletrystyka (Powieść, Dramat i Poezja).— 3. Piśmiennictwo polskie (Krytyka i Recenzye). 4. Piśmiennictwo zagraniczne.— 5. Sztuki piękne (Malarstwo. Rzeźba i Budownictwo; Teatr i Muzyka).— 6. Kronika europejska (Rzut oka na ruch umysłowy każdego miesiąca).— 7. Kronika wynalazków podróży i odkryć.— 8. Bibliografia polska i zagraniczna. Pamiętnik będzie wychodził z dniem 1szym każdego miesiąca, w poszytach formatu ogłoszonej odezwy, obejmujących 10 arkuszy ścisłego druku, Zeszyt 1-szy wyjdzie z dniem 1-m stycznia r. 1867. Prenumerować można na wszystkich stacyach pocztowych, tudzież w księgarniach krajowych i zagranicznych. Prenumerata wynosi: w Warszawie rocznie, rs. 9 (złp. 60), półrocznie, rs. 4 kop. 75 (złp. 31 gr. 20), kwartalnie, rs. 2 kop. 50 (złp. 16 gr. 20), miesięcznie kop. 85 (złp. 5 gr. 20). Na stacyach pocztowych; rocznie rs. 11 kop. 21 (złp. 74 gr. 22), półrocznie, rs. 5 kop. 60 i pół (złp. 37 gr. 11). Pisma, korespondencye, rękopisma i dzienniki nadsyłać należy franco pod adresem Redakcyi *Pamiętnika Naukowego*, przy ulicy Marszałkowskiej Nr. 1381 u wydawcy. Ekspedycyja i skład główny w księgarni F. Hoessicka, ulica Senatorska Nr. 496.— Warszawa dnia 16 (28) listopada 1866 roku.—Redakcyja.

— Nakładem Michała Glücksberga z drukarni S. Orgelbranda wyszło dzieło p. n. „Popularny wykład o suchotach płucnych z prawidłami zachowania się w suchotach i przy wrodzonej skłonności do suchot”, napisał prof. dr. Łuczkiwicz. (W 12ce str. VIII 64).

— Księgarnia pod firmą: *Helena Nowolecka i spółka* wydała swoim nakładem: 1) *Książka do nabożeństwa* przez ks. J. Szpaderskiego: ozdobiona dwoma wizerunkami N. Maryi Panny i Chrystusa. 2) *Zbiór umiejętności kucharskich* dla użytku gospodyń miejskich i wiejskich, z dodaniem praktycznego *Poradnika* we wszystkich domowych potrzebach i przygodach przez S. M.

— Współpracownicy naszego pisma Waga i Taczanowski, już przybyli do Algieru w celu poszukiwań naukowych.

— W końcu listopada r. z. w Agramie stolicy Krocacji odegrano tragedję *Zriny* Körnera, którą podajemy w niniejszym zeszycie.

— Roczników Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego wyszedł tom IV w Poznaniu w drukarni N. Kamińskiego i spółki. Tom ten, oprócz Pamiętnika z końca 1830 roku obejmuje: *Aristofanesa chmury*, przekład Marcelego Mottego; *Patologia cellularna w obec najnowszej krytyki, studyum historyczno krytyczne* Dr. A. Mizerskiego; Sejm grodzieński 1793 przez Leona Wegnera; *Mowa na cześć Janusza Jędrzeja Śniadeckich* na dniu 24 maja 1866 r. w kościele Zwińskim z powodu odsłonięcia pomnika, powiedziana przez X. Kaźm. Dorszewskiego; *przemówienie Dra Karola Libetta*, przy uroczystości odsłonięcia tablicy pomnikowej braci Śniadeckich. *Sprawozdanie z czynności Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego*.

— W Lipsku u F. A. Brockhaus'a wyszedł zbiór poezyi Kornela Ujejskiego, wyboru autora we 2ch tomach. Mieszczą się tu najcenniejsze większe utwory znane po większej części tego znakomitego poety i wiele drobniejszych po raz pierwszy drukiem ogłoszonych. W tymże samym zbiorze Brockhaus'a, wydauą została jedna z najpiękniejszych powieści Klementyny Hofmanowej *Jan Kochanowski*.

— Dyrekcyja Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych w Krakowie, ogłosiła, że wystawa sztuki malarstwa, rzeźbiarstwa i architektury na rok 1867, otwartą zostanie z dniem 15 marca t. r. w lokalu Towarzystwa przy ulicy Brackiej, w domu barona Laria. Trwać będzie miesięcy dwa.

— Z Krakowa donoszą, że wystawa obrazu Jana Matejki *Rejtana* czystego dochodu przyniosła 1070 złr, 61 c. i 46 złp. Kto by chciał z wykazanego obrachuunku wnosić o liczbie osób, które zwiedziły wystawę, nie powziąłby rzetelnego wyobrażenia, gdyż oprócz: iż było ogłoszonym, iż dzieci płacą połowę, dla uczniów uniwersytetu, szkół publicznych obojęj płci, cenę do połowy zniżono, a biedniejszych z pośród nich darmo wpuuszczano. Towarzystwo czeladzi rzemieślniczej na przedstawienie swego prezesa, nietylko, że bezpłatny wstęp uzyskało, ale w obranej na to osobnej godzinie, Matejko osobiście objaśniał im treść swego obrazu.

— We Lwowie Towarzystwo bratniej pomocy słuchaczów Wszechnicy lwowskiej zaprosiło kilku literatów i professorów, by na rzecz Towarzystwa ogłosili wykłady naukowe literackie dla publiczności w sali Radnej. Szereg ich rozpoczął prezes Towarzystwa Naukowego Krakowskiego b. Rektor akademii krakowskiej dr. Majer. Za przedmiot swego wykładu wziął wychowanie człowieka w porównaniu z wychowaniem a raczej pielegnowaniem zwierząt. Wykład jego był oparty na stanowisku fizyologiczném, lubo w drugiej jego części mówiąc o wykształceniu człowieka, doty-

kał najważniejszych zadań pedagogicznych, które zarówno uczenie jak wymownie przedstawił. W ostatnim tygodniu 1866 r., bibliotekarz biblioteki uniwersytetu lwowskiego prof. Urbański (stały współpracownik Encyklopedyi powszechnej) mówić będzie, następnie prof. A. Małecki: *O genezie romantyzmu w naszej literaturze* (dwie godziny); i p. Sawczyński: *O rozwoju siły narodów w dziejach*; prof. Strzelecki: *O galwanizmie*.

— W Toruniu wyszło dzieło p. n. *Copernicus und seine Jugendfreund eine Erzählung* przez Adolfa Prowe. Autor maluje postać Kopernika na tle Torunia, Krakowa, Padwy, Bononii, Rzymu i Frauenburga.

† Dnia 5 grudnia 1866 r. umarł w Warszawie w 38 r. życia Władysław Garbiński, syn zasłużonego profesora b. uniwersytetu warszawskiego *Kajtana*. Zmarły był sekretarzem b. Towarzystwa Rolniczego, i współredaktorem *Roczników Gospodarstwa Krajowego*. Wiele prac naukowych zostawił tak oryginalnych jak tłumaczonych, które czytelnik znajdzie szczegółowo wymienione w Encyklopedyi powszechnej.

† Dnia 7 grudnia 1866 r. umarł w Warszawie ksiądz Adam Józef Kalasanty Szelewski, kanonik gremialny katedry lubelskiej, professor emeryt akademii duchownej rzymsko-katolickiej warszawskiej. Znanym jest jako pisarz duchowny, i przez lat wiele główny redaktor „Pamiętnika religijno-moralnego”. Przed rokiem 1830 był w szkołach XX. Pijarów w Warszawie na Długiej ulicy professorem literatury polskiej. W tém stanowisku największe oddał zasługi, krzewiąc w młodzieży smak do najpiękniejszych utworów literatury ojczystej, i idąc z postępem nowych idei, właśnie w chwili walki romantyków z klasykami. Każdy talent pojawiający umiał ocenić, zachęcić i pomagał z całą usilnością, ażeby się rozwinął na pożytek kraju. Dokładny spis bibliograficzny prac zmarłego podał F. M. Sobieszczański w Encyklopedyi Powszechnej.

